

ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶ

Մարզկենտրոնը՝

ք. Կապան

Տարածաշրջանները՝

Կապան,

Գորիս,

Սիսիան,

Մեղրի

Քաղաքները՝

Կապան,

Գորիս,

Սիսիան,

Քաջարան,

Մեղրի,

Ագարակ,

Դաստակերտ

Տարածքը	4 506 քառ. կմ
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը	15.1 %
Համայնքներ, 2017թ. տարեկգրի դրությամբ	72
Քաղաքներ	7
Գյուղեր	127
Բնակչության թվաքանակը 2017թ. տարեկգրի դրությամբ	138.9 հազ. մարդ
այդ թվում՝	
քաղաքային	93.9 հազ. մարդ
գյուղական	45.0 հազ. մարդ
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	4.6 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը	67.6 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր	306 896.9 հա
այդ թվում՝ վարելահողեր	43 848.2 հա

ՀՀ Սյունիքի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի հարավում: Մարզը հյուսիսից սահմանակից է ՀՀ Վայոց ձորի մարզին, հարավից՝ պետական սահմանով սահմանակից է Իրանին (սահմանի երկարությունը 42 կմ է), արևմուտքից՝ Նախիջևանին և արևելքից՝ Արցախին:

ՀՀ Սյունիքի մարզը զբաղեցնում է Զանգեզուր բնաշխարհի տարածքը, որը ներառում է Որոտան, Ողջի գետերի վերին ու միջին հոսանքների ավազանը և Զանգեզուրի՝ Մեծ Կովկասից հետո Հարավային Կովկասում ամենաբարձր լեռնաշղթայի, արևելյան լանջերը: Մարզի ամենաբարձր լեռնագագաթը Կապուտջուղն է (3 906 մ), իսկ ամենացածր վայրը՝ Մեղրու կիրճը (Արաքսի հովիտ 380մ):

Կապան քաղաքից հարավ-արևելք՝ Ծավ գետի հովտում է գտնվում «Մոսու պուրակ» պետական արգելավայր տեղամասը, որն իր մեջ ներառում է Կովկասում ամենախոշոր արևելյան բնական սուսիների ռելիեֆային պուրակը, զբաղեցնելով 64.2 հա տարածք: Պուրակի որոշ ծառերի տարիքն անցնում է մի քանի հարյուր տարուց: Որոշ ծառերի բների տրամագիծը հասնում է 3 մ-ի, իսկ բարձրությունը՝ 30-35 մ-ի: Այն սահմանակից է նեղ կիրճերով, թավուտ անտառներով «Շիկահող» պետական արգելոց տեղամասին, որը գտնվում է Կապան քաղաքից 25 կմ հեռավորության վրա, Խուստուփ լեռան հարավ-արևելյան և Մեղրու լեռնաշղթայի հյուսիս-արևելյան լանջերին, Ծավ և Շիկահող գետերի վերին ավազաններում, 700-2 800 մ բարձրություններում, զբաղեցնելով 12 137 հա: Ունի հազվագյուտ բնություն, թավուտ անտառներ, նեղ կիրճեր, հարուստ կենդանական աշխարհ, տարածքում կան պատմամշակութային հուշարձաններ:

«Խուստուփ» պետական արգելավայրը զբաղեցնում է 6 946.7 հա և ընդգրկում է Մեղրու լեռնաշղթայի հարավ-արևմտյան ճյուղավորության Խուստուփ լեռնագանգվածի բարձր լեռնային հատվածը: Այն ապահովում է Խուստուփ լեռնագանգվածի անտառային գոտու վերին հատվածի, մարգագետնատափաստանային և մարգագետնային բնական էկոհամակարգերի զարգացման բնականոն ընթացքը, լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, բնության

հուշարձանների, բնության ժառանգության պահպանության, ինչպես նաև բնական պաշարների կայուն օգտագործումը:

«Արևիք» ազգային պարկ տեղամասի տարածքում առկա է լանդշաֆտային գոտիների գրեթե ողջ համակարգը՝ սկսած ցածր և միջին լեռնային կիսաանապատներից մինչև բարձր լեռնային տափաստաններն ու Մեղրի գետի վերին հոսանքների մերձավայրյան տիպի լանդշաֆտը: Տարածքը կազմում է շուրջ 30 354 հա: Հատուկ ուշադրության առարկա են վայրի բնության հազվագյուտ և ոչնչացող տեսակները: Այստեղ հայտնաբերվել է Հայաստանի Կարմիր գրքում գրանցված գոյավոր բորենի:

«Բողաքար» պետական արգելավայր տեղամասը գտնվում է Զանգեզուրի լեռնաշղթայի հարավային լանջերին՝ 1 400-2 100 մ բարձրություններում: Ստեղծվել է բուսական ու կենդանական աշխարհի էնդեմիկ և հազվագյուտ տեսակների պահպանության նպատակով:

«Զանգեզուր» պետական արգելավայր տեղամասը գրադեցնում է Զանգեզուրի լեռնաշղթայի Ողջի և Գեղի գետավազաններն ու Բարգուշատի լեռնաշղթայի հարավային լանջերը և սահմանակցում է Մեղրու լեռնաշղթային՝ արևելքում:

«Սև լիճ» պետական արգելավայր տեղամասը գտնվում է Սյունիքի հրաբխային բարձրավանդակի Մեծ Իշխանասար լեռան խառնարանային մասում՝ 2 658 մ բարձրության վրա: Լիճը կազմավորվել է ձևավորվել է բնական աղբյուրներից, լցվելով լեռան խառնարանը: Առանձնացվում են 102 տեսակի բույսեր: Արգելավայրի նպատակն է պահպանել բարձր լեռնային հրաբխային ծագման եզակի ջրավազանը և նրա հարակից բնատարածքները:

Ողջի գետի աջ ափին, անտառում է գտնվում Վահանավանքը (X-րդ դար)՝ պատմական Սյունիքի հոգևոր և մշակութային կենտրոններից մեկը, իսկ 25 կմ հեռավորության վրա՝ նեղ կիրճերով, թավուտ անտառներով «Շիկահող» պետական արգելոցը:

Շուվի մակերևույթից 3 250 մ բարձրության վրա՝ Կապույտ լճից սկիզբ է առնում Մեղրի գետը, իսկ Կապույտջուղ լեռան հալոցքաջրերից՝ Կապույտջուղ գետը, որի հետ Քաջարանց գետի միահյուսումից կազմավորվում է Ողջի գետը:

Մարզի ամենագրավիչ վայրերից մեկը, հայկական միջնադարյան ճարտարապետության հուշարձան Տաթևի վանական համալիրն է (IX դար), որտեղ 1390-1435 թթ. գործել է Տաթևի նշանավոր համալսարանը:

2010թ.-ին շահագործման է հանձնվել 5.7 կմ երկարությամբ աշխարհի ամենաերկար «Տաթև» ճոպանուղին (առավելագույն բարձրությունը 380 մ), որն անցնում է Որոտան գետի կիրճով, ձգվում սարերի վրայով և Հալիձոր գյուղից հասնում Տաթևի վանական համալիր:

Որոտանի կիրճում են գտնվում Տաթևի ՀԷԿ-ը՝ Որոտանի ՀԷԿ-երի կասկադի առաջնեկը և Շամբի ջրամբարը, որտեղից 18 կմ երկարությամբ թունելով ջուրը հասնում է Տաթևի ՀԷԿ-ի տուրբիններին:

2012թ. գործարկվեց Հին Խնձորեսկի երկու ձորափը (Ղանդունց նովն ու Ներքին թաղը) իրար միացնող իր տեսակի ու չափի մեջ եզակի կախովի կամուրջը: Կամուրջը հսկա ձորի մի ափից մյուսը ձգվում է ավելի քան 160 մետր: Բարձրությունն ամենախոր տեղում 63 մ է: Կամուրջի բանուկ զանգվածը կախված է ամուր ու ձիգ ճոպաններից (կախովի կամուրջ): Քայլելիս կամուրջը ճռճվում է, այդ իսկ պատճառով ժողովուրդն այն անվանել է «ճռճվող կամուրջ»:

Միսիան քաղաքից 6 կմ հեռավորության վրա է գտնվում Շաքիի ջրվեժը՝ Փոքր Կովկասի լեռների ամենախոշոր ջրվեժը (բարձրությունը 18 մ):

Մարզի պատմամշակութային հուշարձանների մեջ հայտնիներից են «Զորաց քարեր» հուշարձանախումբը, Բաղաբերդի, Հալիձորի, Որոտանբերդի ամրոցները, Տաթևի, Որոտան, Բղենու վանքերը, Վահանավանքի և Երիցվանքի վանական համալիրները, Աղիտուլի դամբարանային հուշարձանը, Միսիանի նեոլիթի ժամանակաշրջանի դամբարանաբլուրը, Մեղրի քաղաքի փոքր թաղի եկեղեցին և քաղաքի պաշտպանական նշանակության աշտարակները:

Միսիան քաղաքից 3.2 կմ դեպի հյուսիս գտնվում է «Զորաց քարեր» հուշարձանախումբը, որը հայտնի է նաև Քարահունջ անունով: Այն մեգալիթյան դարաշրջանի (Ք.ա. II հազարամյակ) ծնունդ է: «Զորաց քարեր»-ը հանդիսանում են աշխարհում հայտնի հնագույն մեգալիթիկ համալիրներից և աստղադիտարաններից մեկը, հնդեվրոպական քաղաքակրթության քարեդարան-վկայարան, որի գաղտնիքները դեռևս բացահայտված չեն գիտության կողմից: Զորաց քարերը հաճախ անվանում են «հայկական Սթոունհենջ»՝ նկատի ունենալով, որ ուսումնասիրողների կարծիքով այստեղ ևս առկա է մեգալիթիկ աստղադիտարան:

ՀՀ Սյունիքի մարզը, գրավելով ռազմավարական և աշխարհաքաղաքական նշանակության կարևոր դիրք, ունենալով բնահումքային հարուստ պաշարներ, արտադրական մեծ ներուժ և հանդիսանալով հանրապետության ամենախոշոր վարչական ու տնտեսական մարզերից մեկը, միաժամանակ մնում է համեմատաբար քիչ բնակեցված և տնտեսապես թույլ յուրացված, ինչը մասամբ պայմանավորված է մայրաքաղաքից ունեցած մեծ հեռավորությամբ և տրանսպորտային հաղորդակցության այլընտրանքային միջոցների բացակայությամբ:

Օգտակար հանածոներով ամենահարուստ մարզն է: Դրանցից կարևորագույններն են՝ գունավոր (պղինձ, մոլիբդեն, ցինկ և այլ գունավոր) և թանկարժեք (ոսկի, արծաթ) մետաղների հանքաքարերը, ինչպես նաև ոչ մետաղային օգտակար հանածոների մի ամբողջ շարք (շինարարական և երեսապատման քարեր, բազալտային հումք, կրաքարի և այլվող թերթաքարերի, մարմարի, գրանիտի պեյլիտի և դիատոմիտների պաշարներ):

Մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռող արդյունաբերության և գյուղատնտեսության ճյուղերն են:

2016թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 14.4 %
- գյուղատնտեսություն 7.4 %
- շինարարություն՝ 7.3 %

- մանրածախ առևտուր՝ 1.3 %
- ծառայություններ՝ 2.3 %

Մարզի արդյունաբերության հիմնական ճյուղը հանքարդյունաբերությունն է և էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը: Մարզում արտադրվող էլեկտրաէներգիայի գերակշիռ մասը բաժին է ընկնում Որոտանի ՀԷԿ-ի կասկադին:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնագիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես՝ հացահատիկային մշակաբույսերի և կարտոֆիլի արտադրություն) և անասնաբուծության (մասնավորապես՝ խոշոր եղջերավոր անասունների բուծում) մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային, երկայնուղային տրանսպորտով և էլեկտրատրանսպորտով (ճուպանուղի):

Մարզի տարածքով է անցնում Հայաստանի Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը հետ կապող ավտոմայրուղին, որն էական դեր ունի մարզի տնտեսության զարգացման գործում: 2008թ. շահագործման է հանձնվել «Կապան-Ծավ-Մեղրի» ռազմավարական նշանակություն ունեցող ավտոմայրուղին, որը, որպես այլընտրանք «Կապան-Քաջարան-Մեղրի» միջպետական ճանապարհին՝ տեխնիկական ցուցանիշներով գերազանցում է վերջինիս:

Մարզով են անցնում Արցախը Հայաստանին կապող կարևոր ավտոմայրուղին և Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը ցամաքային անմիջական կապով Հայաստանին կապող միակ ճանապարհը:

Կապան քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 42.6 հազ. մարդ) գտնվում է Խուստուփ լեռան ստորոտում (3 201 մ), Երևանից 301 կմ հեռավորության վրա: Տնտեսության առաջատար ճյուղն արդյունաբերությունն է, ընդհանուր ծավալում գերակշռողը հանքարդյունաբերությունն է, որից կարևորագույններն են գունավոր և ազնիվ մետաղների արդյունահանումը: Որոշակի տեսակարար կշիռ ունեն նաև մշակող արդյունաբերությունը (սննդամթերքի, կարի, ոչ հանքային շինանյութերի, այլումինե և մետաղապլաստիկ իրերի, բնափայտի մշակման ու փայտե արտադրատեսակների, կահույքի և սարքավորանքի արտադրության) և էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը:

Քաջարան քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 7.0 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 327 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից՝ 25 կմ: ՀՀ գունավոր մետալուրգիայի կենտրոնն է՝ պղնձի և մոլիբդենի հզոր հումքային բազա հանդիսացող հազվագյուտ հանքավայրի շահագործման հիման վրա:

Տնտեսության հիմնական և առաջատար ճյուղը հանքարդյունաբերությունն է: Քաղաքի տնտեսության մեջ իր բաժինն ունի նաև մշակող արդյունաբերությունը, որում առանձնանում են սննդամթերքի և պատրաստի մետաղե արտադրատեսակների արտադրությունը:

Գորիս քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 20.4 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 236 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից՝ 63 կմ, տնտեսության հիմնական ճյուղն արդյունաբերությունն է: Հիմնականում զարգացած են էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը, սննդամթերքի, մանածագործական արտադրատեսակների, կարի, այլումինե և մետաղապլաստիկ իրերի, բնափայտի մշակման ու փայտե արտադրատեսակների և էլեկտրասարքավորանքի արտադրությունները:

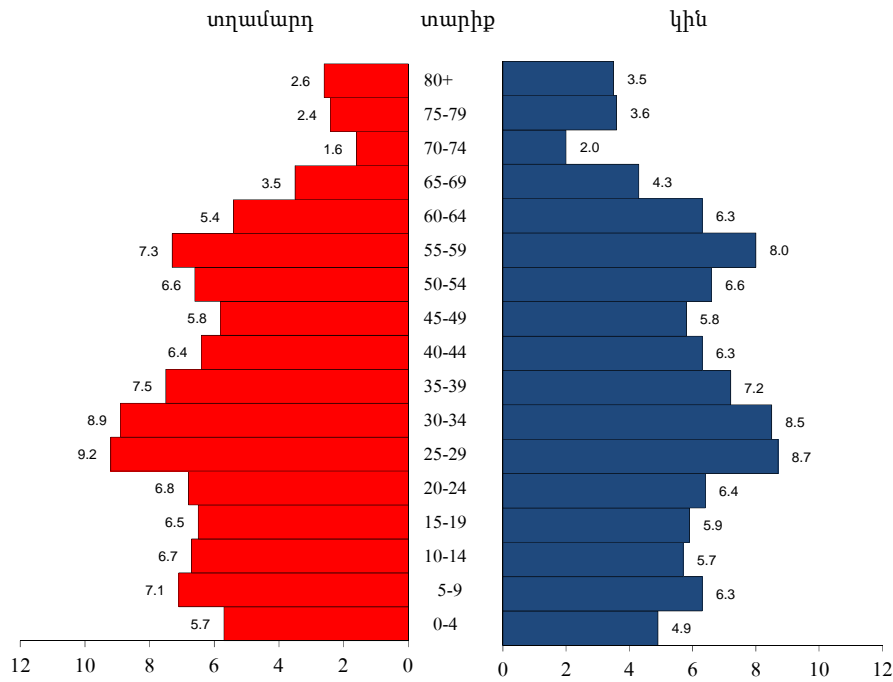
Սիսիան քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 14.8 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 206 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից՝ 110 կմ, տնտեսության ծավալում գերակշռողն էլեկտրաէներգիայի արտադրությունն է, որոշակի տեսակարար կշիռ ունեն նաև սննդամթերքի և այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունները:

Դաստակերտ քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 0.3 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 226 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից՝ 130 կմ: Աշխատանքներ են տարվում պղնձի և մոլիբդենի հանքերը վերագործարկելու համար:

Մեղրի քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 4.5 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 373 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից՝ 75 կմ, տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողը մշակող արդյունաբերությունն է: Որոշակի տեսակարար կշիռ ունեն էլեկտրաէներգիայի և մրգերի պահածոների ու հյութերի արտադրությունը:

Ագարակ քաղաքը (2017թ. տարեկազմին՝ 4.3 հազ. մարդ), գտնվում է Երևանից 385 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից՝ 90 կմ, տնտեսության առաջատար ոլորտը հանքարդյունաբերությունն է, որից կարևորագույնը գունավոր մետաղների արդյունահանումն է: Քա-ղաքի տնտեսության զարգացումը կապված է պղնձամոլիբդենային արտադրության հետ: Ագարակում են գտնվում Հայաստան-Իրան սահմանային և մաքսային կետերը:

**ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ,
2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ**

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ

	Քանակը				
	2012	2013	2014	2015	2016
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, քննարկներ այդ թվում՝	383	398	399	415	429
խանութներ	167	183	201	226	263
կրպակներ	174	168	151	135	112
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	-	-	-	-	-
սպառողական ապրանքների շուկաներ	4	8	7	7	5
առևտրի այլ օբյեկտներ	38	39	40	47	49

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

	Քանակը				
	2012	2013	2014	2015	2016
Պետական նախադպրոցական	52	52	51	53	55
Պետական հանրակրթական	121	121	121	121	118
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղ- ծագործական կենտրոններ	17	17	18	18	18
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	4	4	4	4	4

¹Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

	Քանակը				
	2012	2013	2014	2015	2016
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	7	7	7	7	7
Պետական բարձրագույն ուսումնական	1	1	1	1	1
Պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատության մասնաճյուղ	2	2	2	2	2
Ոչ պետական բարձրագույն ուսումնական	1	1	1	1	1

ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ
Կապան	42 571
Գորիս	20 398
Սիսիան	14 835
Քաջարան	7 050
Մեղրի	4 522
Ագարակ	4 258
Դաստակերտ	298

ԳՅՈՒՂԵՐ

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ
Կապանի տարածաշրջան		
1.	Ագարակ	165
2.	Աղվանի	77
3.	Աճանան	163
4.	Անտառաշատ	94
5.	Առաջաձոր	135
6.	Արծվանիկ	502
7.	Գեղանուշ	238
8.	Գոմարան	48
9.	Գեղի	147
10.	Գեղավանք	6
11.	Կարդ	-
12.	Կիցք	-
13.	Վերին Գեղավանք	-
14.	Քարուտ	-
15.	Դավիթ Բեկ	766
16.	Եղեգ	84
17.	Եղվարդ	248
18.	Լեռնաձոր	686
19.	Կավճուտ	76
20.	Մուսալլամ	77
21.	Ներքին Գիրաթաղ	-
22.	Վերին Գիրաթաղ	-

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ *
23.	Խղրանց	55
24.	Ծավ	314
25.	Շիշկերտ	48
26.	Կաղնուտ	103
27.	Ձորաստան	64
28.	Ճակատեն	138
29.	Ներքին Խոտանան	65
30.	Ներքին Հանդ	82
31.	Նորաշենիկ	81
32.	Նոր Աստղաբերդ	39
33.	Աջաբաջ	10
34.	Գետիշեն	50
35.	Ոչեթի	-
36.	Շիկահող	122
37.	Շրվենանց	60
38.	Չափնի	76
39.	Սյունիք	738
40.	Բարգուշատ	55
41.	Դիցմայրի	76
42.	Խորձոր	15
43.	Սգնակ	124
44.	Սրաշեն	83
45.	Սևաքար	88
46.	Վանեք	52
47.	Վարդավանք	99
48.	Վերին Խոտանան	188
49.	Տանձավեր	185
50.	Տավրուս	93
51.	Ուժանիս	81
52.	Քաջարան	197
53.	Օխտար	69
Գորիսի տարածաշրջան		
1.	Ակներ	1 095
2.	Արավուս	171
3.	Բարձրավան	135
4.	Խնածախ	817
5.	Խնձորեսկ	2 011
6.	Խոզնավար	379
7.	Խոտ	896
8.	Կոռնիձոր	1 050
9.	Հալիձոր	596
10.	Հարթաշեն	676
11.	Հարժիս	751
12.	Ներքին Խնձորեսկ	262
13.	Շինուհայր	2 501
14.	Շուռնուխ	145
15.	Աղբուլաղ	-
16.	Վանանդ	-

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ *
17.	Ձորակ(Փայտամշակման գ.կ.)	-
18.	Որոտան	276
19.	Սվարանց	276
20.	Վաղատուր	378
21.	Վերիշեն	2 103
22.	Տաթև	828
23.	Տանձատափ	106
24.	Տեղ	2 234
25.	Քաշունի	16
26.	Քարահունջ	1 348
27.	Քարաշեն	519
Մեղրու տարածաշրջան		
1.	Ալվանք	277
2.	Գուղենմիս	37
3.	Լեհվազ	603
4.	Լիճք	131
5.	Կարճևան	226
6.	Կուրիս	44
7.	Նոնաձոր	121
8.	Շվանիձոր	269
9.	Վահրավար	46
10.	Վարդանիձոր	172
11.	Այգեձոր	6
12.	Թխկուտ	87
13.	Տաշտուն	104
Միսիանի տարածաշրջան		
1.	Ախլաթյան	539
2.	Աղիտու	401
3.	Անգեղակոթ	1 663
4.	Աշոտավան	621
5.	Արևիս	82
6.	Բայաք	167
7.	Բնունիս	120
8.	Բոնակոթ	1 975
9.	Գետաթաղ	173
10.	Գորայք	484
11.	Դարբաս	641
12.	Շամբ	428
13.	Թանահատ	21
14.	Թասիկ	290
15.	Իշխանասար	251
16.	Լճեն	91
17.	Լոր	317
18.	Ծղուկ	365
19.	Հացավան	254
20.	Մուցք	310
21.	Նժդեհ	109

	Անվանումը	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ¹
22.	Ցղունի	52
23.	Նորավան	455
24.	Շաղատ	988
25.	Շաքի	1 276
26.	Շենաթաղ	347
27.	Որոտան	305
28.	Սալվարդ	241
29.	Սառնակունք	490
30.	Սպանդարյան	441
31.	Վաղատին	606
32.	Տոլոբս	401
33.	Տորունիք	127
34.	Ույծ	539

**ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2016թ.**

	Ընդամենը	նրանցից ¹	
		կանաչը ¹	տղամարդիկ ¹
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 111	4 889
Ծնվածներ, մարդ	106	51	55
Մահացածներ, մարդ	98	45	53
Ամուսնություններ	48	X	X
Ամուսնալուծություններ	9	X	X
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ ²	31.0	X	X
նախադպրոցական հանրակրթական	310	149	161
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	1 176	567	609
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	184	124	60
միջին մասնագիտական	29	8	21
բարձրագույն մասնագիտական	90	44	46
Առողջապահության ոլորտ ³	138	72	66
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)			
Մարզիկներ, մարդ	39 063	...	...
Զբաղվածներ, մարդ	132	32	100
նրանցից ⁴ գիտական հիմնարկներում	3 302	1 432	1 870
նրանցից ⁴ գիտության դոկտոր	-	-	-
գիտության թեկնածուներ	-	-	-
ուսուցիչներ	-	-	-

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:

* ՀՀ մարզերի քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

** ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղերի կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 952 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեզիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2017թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +13.8%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գյուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

	Ընդամենը	նրանցից՝	
		կանայք՝	տղամարդիկ՝
բժիշկներ	152	125	27
միջին բուժանձնակազմ	20	...	...
Գործազուրկներ, մարդ	57	...	...
Մոցիական ապահովության ոլորտ	435	170	265
ընդամենը կենսաթոշակատուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ			
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	1 674	985	689
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում	261	X	X
գրադարան			
թատրոն	26 628	...	...
համերգ	1 624	...	...
թանգարան	-	-	-
Իրավական ոլորտ	724	...	...
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում			
այդ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	46	X	X
միջին ծանրության	23	X	X
ծանր	14	X	X
առանձնապես ծանր	8	X	X
	1	X	X